

MEDICI – PERSONALITĂȚI COMPLEXE, PARTICIPANTE ALE MARIII UNIRI: DR. ELENA ALISTAR, DR. DANIEL CIUGUREANU

Doctors – complex personalities of Great Union: Elena Alistar, Daniel Ciugureanu

Prof. Dr. Georgeta Sinițchi

Centrul Medical Alergologic „Atopia“, Iași

REZUMAT

De-a lungul istoriei noastre, medicii au intrat în politică pentru interesul național, iar avantajul este că prin formarea lor dețin o conștiință comunitară, o capacitate de înțelegere și o cultură științifică. Prezentăm două personalități istorice care și-au legat numele de marea unire din 1918. Dr. Elena Alistar a fost femeia care a reușit să se impună pe scena politică a Basarabiei în timpul când era dificil pentru o femeie să facă școală și să devină om politic. A fondat Liga Culturală a femeilor din Basarabia, a fost deputat în Sfatul Țării în primul parlament al Basarabiei, contribuind efectiv la Marea Unire. Elena Alistar a fost persoana care i-a așezat eșarfa tricoloră pe piept lui Ion Inculeț, cel ales ca președinte al Sfatului Țării. Dr. Daniel Ciugureanu a fost personalitatea care a contribuit esențial la Marea Unire, fiind primul ministru al Republicii Democratice Moldova, deputat al Sfatului Țării, președinte al Consiliului de Miniștri. El a cerut oficial ajutorul armatei române, a făcut parte din delegația care a dus la Iași actul Unirii Basarabiei cu România și a fost ales vicepreședinte al Senatului României Mari.

Cuvinte cheie: Marea Unire, personalități, istorie, medici

ABSTRACT

The doctors enter in politics for the national interest, and the advantage is that by forming themselves have the own consciousness community, one understanding science culture. Doctor Elena Alistar was the woman who managed to impose on the political scene of Bassarabia when it was difficult for a woman to do school and become a politician. She founded the Cultural League of women in Bassarabia, was deputy in the parliament St. Country of Bassarabia, contributing to the Great Union. Elena Alistar was the person who sat the tricolor scarf on the chest of Ion Inculeț, the elected president of Saint Country. Doctor Daniel Ciugureanu was the personality that has contributed substantially to the Great Union, he was prime minister of Democratic Republic Moldova, deputy of Saint Country, president of Council of Ministers, he asked officially for help to the Romanian army and was part of the delegation that bring the unification paper of Bassarabia with Romania in Iași and he was also vice chairman of the Senate of Great Romania.

Keywords: Great Union, medics, personalities

INTRODUCERE

Medicul intră în politică pentru susținerea interesului național, având atitudini legate de faptul că munca medicului cere exigență, acuratețe tehnică și are valoare educativă.

Elena Alistar (1873-1955) a fost o personalitate importantă a Marii Uniri.

Dr. Elena Alistar a reușit să se impună pe scena politică a Basarabiei într-un moment istoric dificil, caracterizat de confruntări militare mari, tensiuni politice și diplomatice generate de război. Pentru timpurile acelea, era dificil pentru o femeie să facă școală, să devină om politic.

Redăm scurte date biografice ale Elenei Alistar. Ea a urmat Facultatea de Medicină din Iași în perioada 1909-1916. La 19 august 1914, este arestată de la Rezești pentru 45 de zile. A fost directoarea Școlii Eparhiale de Fete din Chișinău în perioada 1918-1938, iar această școală, sub conducerea ei, a devenit un adevărat focar de cultură și educație românească.

A fost medic militar în 1916 la Iași, iar între 1916 și 1918 a lucrat ca medic la spitalul Costiujeni. La Iași, a fost medic din 28 iunie 1940, apoi medic în comuna Pucioasa, jud. Dâmbovița, unde a murit în anul 1958. Lângă ea au fost sora ei, Elisa-

Autor corespondență:

Prof. Dr. Georgeta Sinițchi, Centrul Medical Alergologic „Atopia“, Iași

E-mail: georgeta_sinitchi@yahoo.com

FIGURA 1. Elena Alistar (47)

beta Isanos, finul ei, preotul Dimitrie Balaur, și soțul Romanescu.

Activitatea pe scurt a Elenei Alistar

În satul Rezeni-Chișinău, în 1898, a deschis cursuri pentru adulți în limba română. A organizat șezători, a făcut lecturi cu sătenii, a susținut acțiuni culturale. A fost arestată la 19 august 1914 pentru activitate naționalistă împreună cu membrii grupării dr. Daniel Ciugureanu, care susțineau eliberarea prin forță a Basarabiei de sub stăpânirea rusă (Mariana Hauslenter). Elena Alistar a fost membră a Partidului Național Moldovenesc. A fost aleasă deputat din partea ținutului Cetatea Albă în Sfatul Țării și a fondat Liga Culturală a Femeilor din Basarabia. A făcut parte din Partidul Poporului, înființat de mareșalul Averescu, care era originar din Ismail. A fondat, a activat și s-a evidențiat în Gruparea Femeilor Române din Basarabia.

Elena Alistar a înființat în 1917 Societatea Culturală „Făclia” a studentelor la Medicină și a fost o prezență permanentă în paginile ziarelor locale, unde a publicat numeroase articole care aveau drept scop trezirea conștiinței naționale.

A compus scrisoarea din 13 octombrie 1918 adresată femeilor basarabene, prin care le îndemna la lupta pentru drepturile lor.

FIGURA 2. E. Alistar (47)

Dintre articolele publicate, amintim: „Mișcarea națională în Basarabia”, Chișinău, 1930, „Amintiri din anii 1917-1918”, „Fizionomia socială și politică a Sfatului Țării”.

A primit numeroase distincții: Ordinul „Regele Ferdinand”, „Meritul Sanitar”, clasa a doua, pentru combaterea holerei (1913), „Bărbăție și credință” (1913), „Răsplata muncii” clasa întâi (1922).

Ce a rămas după 100 de ani? Articolele publicate de domnia sa, descrierea amintirilor și cărțile istoricilor.

Ion Nistor – bucovineanul refugiat în Basarabia, a scris prima Istorie a Basarabiei (1923), notând în prefață: „Închin această carte celor care s-au jertfit pentru dezrobirea Basarabiei și celor care au contribuit la realipirea ei la Patria-Mamă”.

Iurie Colesnic – istoric contemporan care amintește activitatea personalităților Unirii, printre care și pe Elena Alistar.

FIGURA 3. I. Nistor (48)

Alte consemnări:

- o stradă din Chișinău poartă numele Elenei Alistar,
- a fost emis un timbru cu imaginea sa (emisiune filatelică a Poștei Moldovei 1996).

FIGURA 4. I. Colesnic (48)

O cercetătoare va scrie o carte despre „Mormintele personalităților din Sfatul Țării“.

Grupuri de studenți și elevi basarabeni au fost la mormântul Elenei Alistar pe 27 martie 2013 (Maria Vieru-Isaev). Gândim și noi precum Carmen Anghel: Nu merita Elena Alistar o statuie?

Incheiem amintind crezul Elenei Alistar:

„Trebuie ca orice ființă omenească să-și aducă obolul ei de muncă, de suflet, de ființa lui și chiar de viață pentru ca să contribuie cât de puțin la realizarea aspirațiilor“.

FIGURA 5. E. Alistar (48)

Daniel Ciugureanu

Medic și politician român basarabean, a fost: primul ministru al Republicii Democratice Moldovenești (24 ianuarie 1918), ministru fără portofoliu în patru guverne ale României, unul dintre cei mai de seamă oameni ai vieții politice românești din prima jumătate a secolului trecut. A fost personalitatea care a contribuit esențial la aducerea Basarabiei înstrăinate la sânul Patriei-Mamă România.

Daniel Ciugureanu s-a născut la 9 decembrie 1885 în satul Sirăuți, ținutul Hotin, gubernia Basarabia (azi raionul Briceni, Republica Moldova), având ca părinți: tatăl, Alexandru Ciugureanu – preot, mama, Ecaterina Ciugureanu – profesoară.

Urmează: școala primară la Bălți, Seminarul teologic la Chișinău, Facultatea de Medicină la Kiev. A susținut doctoratul în științele medicale la Kiev.

Practică chirurgia la Spitalul Sf. Maria Chișinău și la spitalele din Hâncești, Vorniceni, Spitalul Cantacuzino – București. A înființat cercul „Deșteptarea“ împreună cu alți tineri basarabeni.

Alexei Mateevici a făcut parte din acest cerc. A fost cel care a compus “Limba noastră” (azi imnul Republicii Moldova).

FIGURA 6. D. Ciugureanu (48)

Având în vedere lupta sa pentru unirea cu România, a fost arestat în mai 1912 și deportat în Siberia. După câteva luni, a fugit; s-a întors în Basarabia.

A fondat revista „Cuvânt moldovenesc“ la Chișinău, iar revista devine oficiul Partidului Național Moldovenesc condus de Pan Halipa. Dintre redactorii și colaboratori ai revistei cităm: Alexei Mateevici, Onisifor Ghibu, Gheorghe Starcea, Simion Murafa.

Dr. Daniel Ciugureanu a organizat la 16 mai 1917 la Hâncești – Lăpușna o mare întrunire populară.

El a propus ca „pământul Basarabiei să fie dat la țărani fără plată, să se oprească popularea „pământurilor Basarabiei cu coloniști străini, școala să fie adevăratul izvor de lumină și știință; biserica din Basarabia trebuie să fie independentă, preoții să fie moldoveni, iar slujba să se facă în limba noastră părintească“.

Daniel Ciugureanu a făcut parte din Biroul de organizare a Congresului Soldaților Moldoveni, care a avut loc la 20-27 octombrie 1917 și unde au participat mai mult de 1.000 de delegați.

Ca șef al guvernului, Daniel Ciugureanu a respins pretențiile teritoriale ale Ucrainei, care dorea nordul și sudul Basarabiei și apoi toată Basarabia, a oprit jafurile și violurile ostașilor ruși care jefuiau basarabeni, a chemat oficial ajutorul Armatei Române.

Daniel Ciugureanu a fost de nenumărate ori la Iași pentru a discuta cu oficialii români despre unire, după 24 ianuarie 1918, când s-a proclamat independența Republicii Democratice Moldovenești. El a făcut parte din delegația care a dus la Iași, pe 28 martie 1918, actul Unirii Basarabiei cu România, și i-a fost înmănat solemn M.S. Ferdinand al României.

Daniel Ciugureanu a fost ministru fără portofoliu pentru Basarabia în patru guverne: Alexandru Marghiloman, Constantin Coandă, Ion I.C. Brătianu, Artur Vaitoianu.

Daniel Ciugureanu a participat împreună cu Ion Pelivan la Conferința de Pace de la Paris ca reprezentanți ai Basarabiei, a participat la diferite Congrese Europene (Londra, Paris și alte capitale) pentru a explica unitatea națională a românilor.

De remarcat că Daniel Ciugureanu a fost parlamentar în repetate rânduri: deputat de Chișinău (1919), deputat de Cetatea Albă (1922), vicepreședintele Camerei Deputaților (1922-1926), deputat de Lăpușna (1926), deputat de Hotin (1933), senator de Tighina (1934-1935) și vicepreședintele și președintele ad-interim al Senatului Regatului România Mare (1936 -1937).

Din anul 1932, Daniel Ciugureanu a locuit la București și a participat activ la viața politică și pu-

blică a României ca președinte executiv al Cercului Basarabean. În iunie 1940, când peste 120.000 de mii de basarabeni și bucovineni se refugiază în București și alte locuri din țară, înființează Cercul Basarabenilor (președinte de onoare Ion Inculeț), vicepreședinți: Pantelimon Halipa, Ion Pelivan, Petre Cazacu, Gherman Pinte. Scopul Cercului Basarabean: ajutor material pentru refugiații basarabeni, plasarea în câmpul muncii.

Daniel Ciugureanu a primit gradul de căpitan (1942) și de colonel (1945) în Armata Română. A fost arestat pe 5 mai 1950 și a murit pe 6 mai 1950 la Turda în timpul transportării foștilor demnitari spre penitenciarul Sighet (accident vascular cerebral?!).

Puten spune că Daniel Ciugureanu, medic și politician de marcă, a fost un erou al luptei pentru întregirea țării.

BIBLIOGRAFIE

- Helene Daneault**, *Etique, medicine et societe* – Lazare Bernaraço et colab, Ed. PUF – mai 2010
- Marco Vannotti**, "Profesia medicală între utopie și dezamăgire"-2006
- Liliana Popescu – *Condiția femeii în secolul XIX – începutul secolului XX* (blog SCRITUBE)
- Petru Natașa**, Elena Alistar, o conștiință politică și națională românească // *Cugetul*. – 2007. – Nr 4. – P. 46-48.
- Mariana Hauslenter**, *Deutsche und Juden in Bessarabien, 1814-1941: zur Minderheiten-politik Russlands und Grossrumaniens. IKGS Verlag, 2005.p. 54.*
- Colesnic Iurie**, *Femei din Moldova: Enciclopedie. Museum, 2000. p. 12, p.15*
- Elena Alistar**, Amintiri din anii 1917-1918, *Rev. Patrimonium*, 1991, cu 3 pg 97-117
- Elena Alistar**, Fizionomia socială și politică a Sfatului Țării, *Rev. Viața Basarabiei*, 1933 nr. 4-5 pag 39-49
- Țarălungă Ecaterina**, *Enciclopedia identității românești : Personalități.* – București, 2011. – P. 18.
- Chiriac Alexandru**, Membrii Sfatului Țării (1917-1918) : *Dict.* – București, 2001. – P. 46-48.
- Ișaeu Maria**, Un apostol al idealurilor naționale din „Provincia Phoenix” – Elena Alistar : [despre Elena Alistar, medic și om politic român, membru al Sfatului Țării (1873-1955)] // *Lit. și arta.* – 1997. – 18 dec. – P. 6.
- Muraru Elena**, Elena Alistar, pedagog și om politic Limba Română. – 1997. – Nr 3/4. – P. 63-64.
- Roibu Nicolae**, În amintirea Elenei Alistar: [despre dezvelirea plăcii comemorative Elena Alistar, dir. Școlii Eparhiale de Fete, membră a Sfatului Țării, Președinte al Ligii Femeilor din Basarabia] // *Flux.* – 1997. – 25 oct. – P. 2.
- Taşcă Mihai**, Elena Alistar-Romanescu, singura femeie care a votat Unirea Basarabiei cu România // *Timputul*. – 2007. – 7 dec. – P. 17.
- Elena Alistar**, Mișcarea feministă din Basarabia. Începuturi și realizări. Spre un viitor mai frumos. În: *Mișcarea Feministă*. 1. Nr. 1 (1933): 2
- A. Clark, Charles Upson**, Bessarabia: Russia and Roumania on the Black Sea. *Dodd, Mead & Company*, 1927. p. 151
- Natașa Petcu**, Unica femeie deputat din Sfatul Țării: Elena Alistar, un exemplu de conștiință politică
- Ion Gherman**, *Românii din jurul României*. Editura Vremea 2003. p. 449.
- Bejan Vlad**, *Românii din sudul Basarabiei*, Editura Fundației "Axis", Iași 1998
- Cerbușcă Pavel, Mardare Constantin**, (concepție, selecție, scenariu): *Vatra veșniciei - Răzeni*. Chișinău - Baștina-Radog, pp. 111-112
- Chișinău: Enciclopedie - Ch., 1997 – Alistar, Elena. – P. 35-36.
- Vitalie Ciugureanu**, Republica Moldova – Despre Daniel Ciugureanu
- <http://www.basarabia91.net/2012...-sub-robie-ruseasca.html>
- Aneta Șoimu**, Republica Moldova - Despre Daniel Ciugureanu
- <http://www.basarabia91.net/2012...e-arestat-si-omorat.html>
- Angelina Olaru**, Republica Moldova - Despre Daniel Ciugureanu
- <http://jurnal.md/ro/news/-aici-...lui-est-european-223528/>
- Vitalie Ciugureanu** – <http://www.timputul.md/articol/Dr--Daniel-Ciugureanu--director-de-ziar-si-scriitor-publicist-91230.html>
- Ina Guțu** – <http://www.timputul.md/articol/Daniel-Ciugureanu-medical-premier-care-a-infaptuit-Unirea-84239.html>
- Constantin Noe** – <http://www.timputul.md/articol/Apararea-Basarabiei--interviu-cu-dr--Daniel-Ciugureanu-88820.html>
- USMF** – <http://usmf.md/news/Dimensiunea-umana-nationala-si-europeana-a-personalitatii-lui-Daniel-Ciugureanu/>
- Daniel Gheorghie** – <http://glasul.info/2016/05/06/Noaptea-demnitarilor-prigoana-bolsevica-din-Romania/>
- Corneliu Ciucanu** – http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/Unirea-Basarabiei-Romania-lungul-drum-al-recunoasterii-diplomatice